בעקבות המתקפה האיראנית: ישראל חייבת לגבש אסטרטגיה סדורה למערכה מול טהרן

written by ד"ר יוסי מנשרוף | 14.04.2024

מתקפת הטילים והכטב"מים חסרת התקדים שבצעה איראן נגד ישראל אמש, היא נקודת שיא במערכה המתמשכת בין איראן לישראל, שמתפרשת על פני כמה עשורים, למעשה מאז קום המשטר האסלאמי במהפכת 1979. במשך העשורים הללו, בנתה איראן בהדרגה מערך שלוחים משוכלל, ולמעט נקודות בודדות, העדיפה להיאבק בישראל באמצעות שלוחיה. ההסתתרות הזו מאחורי השלוחים נשאבה מאסטרטגיה מדוקדקת, ששאפה להרחיק את איראן ממלחמה או ענישה כלשהי על פעולות הטרור. זאת למרות חלקה הבכיר באימון, מימון, אכוונה ולעיתים אף שיגור ממשי של שלוחיה.

כעת, בעקבות החובה שחשה לשקם את ההרתעה השחוקה מול ישראל, בעקבות החיסולים המיוחסים לה בדמשק בראשית אפריל, איראן בחרה להתייצב בריש גלי ולתקוף בעצמה את ישראל באמצעות מערך הכטב"מים והטילים המתקדם שהקימה. אין מדובר בשינוי אסטרטגי מקיף מצד טהראן. מיד לאחר תום המתקפה ועוד בטרם התבררו היקפיה, טהראן אותתה בבירור באמצעות שגרירותה באו"ם, שהיא מעוניינת לתחם את האירוע ההיסטורי ולשוב לשגרה.

לישראל אסור לחזור ל-6 באוקטובר! היא אינה יכולה לאפשר לאיראן לכתר אותה בטבעת אש מתהדקת, ותחת כתר של איום בלתי נסבל שפועל תחת פוטנציאל של מטריה גרעינית. אך ישראל איננה פועלת בחלל ריק, והיא חייבת לתאם את מהלכיה עם ממשל ביידן, הן מתוקף הברית האסטרטגית בין שתי המדינות, והן בשל המשמעויות של פעילות ישראלית נגד איראן, על הכוחות והאינטרסים האמריקאים באזור.

נראה שטהראן תופסת את ארה"ב כשחקן החלש בזירה, ולפיכך מאז פרוץ מלחמת חרבות ברזל, הורתה לשלוחיה לבצע עשרות מתקפות נגד אינטרסים אמריקאים בעיראק ובסוריה, כדי שזו תלחץ על ישראל להפסיק את המלחמה. נראה שהמענה האמריקאי החלקי למתקפת הכטב"ם הקטלנית בראשית ינואר, מצד כתאא'ב חזבאללה, חוד החנית במערך השלוחים האיראני בעיראק, בה נהרגו שלושה חיילים אמריקאים, הרתיע רק באופן חלקי וזמני את טהראן.

ארה"ב שוב בחרה לתקוף את השלוח העיראקי ולא את פטרונו האיראני. לפיכך, מחד, לפי המדווח מפקד כח קדס, אסמאעיל קאא'ני, הורה למליציות השיעיות בעיראק וככל הנראה אף ניסתה להשפיע גם לחות'ים בתימן לחדול את התקפותיהם נגד אינטרסים אמריקאים. מאידך, המליציות העיראקיות חדשו (אם כי לא באופן משמעותי) את מתקפותיהן נגד הכוחות האמריקאים בסוריה, החו'תים ממשיכים לתקוף אוניות אמריקאיות, וטהראן אף איימה אמש, בעת המתקפה נגד ישראל, לתקוף את הכוחות האמריקאים שיסייעו לישראל לבצע מתקפת

גומלין נגד איראן. ניכר לפיכך שלפי תפיסתה של טהראן, ארה"ב היא השחקן הלחיץ והחוליה החלשה.

ישראל נדרשת לגבש אסטרטגיה מקיפה למערכה עצימה נגד איראן. המערכה הזו עשויה לכלול נקודות שיא בהן תנסה איראן לפעול ישירות נגד ישראל. עם זאת, מסיבות שונות, טהראן תעדיף לשוב ולפעול באמצעות שלוחיה. אחת הסיבות המובהקות לכך, היא שפעילות ישירה נגד ישראל תסייע לגבש קואליציה אזורית נגד איראן, שמורכבת בעיקר מירדן ומצרים, ומגובה בידי ארה"ב, בריטניה וצרפת (כפי שפעלה אמש). הקואליציה הזו עשויה לעבור מדפוס פעולה הגנתי להתקפי, מכיוון שאיראן מאיימת לפעול נגד מי שתומך במאמצי ההגנה של ישראל.נראה שלישראל יש מרחב תמרון מסוים מול איראן, חרף הלחצים האמריקאים. ממשל ביידן מתנגד לפעולה רחבה שתסכן את האזור במלחמה אזורית. אך הבלגה מצד ישראל וארה"ב תתפרש ע"י איראן כהיתר לתקוף את בעלת בריתה, ישראל, בצורה ישירה, ואף שותפות אחרות של ארה"ב באזור (עליהן מאיימת איראן) מבלי לשלם על כך את המחיר.
יתר על כן, נראה כי עוד ארוכה הדרך מפריצתה של מלחמה מצד איראן נגד ישראל, וישראל יכולה לפעול נגד איראן באופן שלא ידרדר את האזור למלחמה. כך למשל, ישראל יכולה לנצל את המתקפה התקדימית האיראנית, כדי לתקוף בזמן הראוי והנוח מבחינתה, באופן קינטי את איראן, ובטהראן, שסובלת ממשבר לגיטימציה פנימי חריף והזכרון הקולקטיבי מההרס והחורבן של מלחמת איראן-עיראק (1980-1988) עודנו מהדהד, יחשבו פעמיים בטרם יממשו את איומיהם להחריף את המתקפה נגד ישראל.

גם נשק הסייבר שפתחה ישראל לאורך השנים עשוי לשרת אותה כדי להשיב לאיראן כגמולה ולפגוע בתשתיות חיונית שלה, במגרש שבו אין נטילות אחריות מובהקות. דוקטרינת הביטחון המעודכנת של ישראל תצטרך לכלול הבטים שונים, ובראשם אופן הפעילות הרצוי מול איראן, תיאום גובר עם ארה"ב בכל הקשור למאמצי סיכול תשתיות הכטב"מ, הטילאות והטרור באיראן ובאזור, חיזוק בניין הכוח בישראל כך שיהיה רלוונטי לאתגר שמציבה איראן, וסגירת פרצות שונות שמאפשרות לאיראן לבצע מתקפות סייבר ומאמצי השפעה בישראל.

פורסם במעריב, בתאריך 14.4.2024.